

ЕСЕ. ІНТЕРВ'Ю. РЕЦЕНЗІЇ

УДК 130.2:316.7 С. 91
DOI: [https://doi.org/10.17721/UCS.2026.1\(18\).10](https://doi.org/10.17721/UCS.2026.1(18).10)

Сергій ВИТКАЛОВ, д-р культурології, проф.
ORCID ID: 0000-0001-5345-1364
e-mail: sergiy_vsv@ukr.net
Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, Україна

Володимир ВИТКАЛОВ, канд. пед. наук, проф.
ORCID ID: 0000-0003-0625-8822
e-mail: volodumur_vitkalov@gmail.com
Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, Україна

РЕЦЕНЗІЯ НА КНИГУ

СУЧАСНА КУЛЬТУРОЛОГІЯ: ДОБА КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНИХ ЗЛАМІВ: КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ ЗА ЗАГ. РЕД. ПРОФ. ЮЛІЇ САБАДАШ. (ЛІРА-К, 2026).

Колективна монографія "Сучасна культурологія: доба культурно-історичних зламів" (Сабадаш, 2026) пропонує цілісне та концептуально виважене дослідження, спрямоване на системне осмислення трансформацій гуманітарного знання в умовах глобальних соціокультурних зрушень початку XXI століття. Видання узагальнює результати багатоаспектних наукових пошуків, репрезентуючи сучасний стан розвитку культурології як інтегративної галузі, що реагує на виклики цифровізації, зміни культурної пам'яті та переінтерпретації ідентичностей. Особливу увагу приділено українському контексту, де дисципліна постає дієвим інструментом рефлексії над процесами деколонізації знання, переоцінки історичного досвіду та формування нових ціннісних орієнтирів. Структура праці логічно поєднує фундаментальні теоретико-методологічні розвідки з аналітичними кейс-стадіз, що дозволяє розкрити не лише архітектоніку сучасних культурологічних студій, а й їхній прикладний потенціал у динамічному середовищі.

Наукова новизна видання полягає у комплексному представленні культурології як відкритої системи, здатної інтегрувати різні дослідницькі парадигми – від системного й структурно-функціонального аналізу до семіотичних та міждисциплінарних підходів. Автори демонструють здатність поєднувати глибоку теоретичну рефлексію з актуальним аналізом інституційних практик, мистецьких процесів та інноваційних стратегій збереження культурної спадщини. Практичне значення монографії визначається можливістю широкого використання її матеріалів у навчальному процесі закладів вищої освіти при розробці курсів із теорії та історії культури, музейних практик, медіакультури та культурної політики. Праця орієнтована на науковців, аспірантів, магістрантів та всіх фахівців гуманітарного профілю, які прагнуть досягнути логіку культурних трансформацій у добу глобальних історичних зламів, забезпечуючи надійне підґрунтя для подальшого академічного діалогу.

Ключові слова: культурологія, сучасна культурологія, гуманістика, історична спадщина, культурний розвиток.

Одним із пріоритетних завдань розвитку сучасної української культурології є системне впорядкування її теоретичних досягнень та верифікація практичних напрацювань у широкому полі гуманістики, що вимагає постійної рефлексії над методологічними засадами дисципліни. У цьому контексті вихід друком колективної монографії "Сучасна культурологія: доба культурно-історичних зламів" (Сабадаш, 2026) постає знаковою подією, яка не лише підсумовує певний етап досліджень, а й концептуально продовжує серію фундаментальних праць кафедри культурології Маріупольського державного університету (Київ), зокрема програмних видань 2019 та 2021 років, що вже встигли стати важливими віхами у вітчизняному науковому дискурсі.

Рецензована праця репрезентує наукову думку провідних вітчизняних дослідників, які свідомо прагнуть вийти за межі дескриптивного підходу чи лише констатації існуючих здобутків, натомість пропонуючи глибокий критичний аналіз сприйняття нових ідей у логіці розвитку української гуманітарної науки. Такий підхід дозволяє авторам не лише зафіксувати поточний стан культурологічного знання, а й простежити динаміку його трансформації під впливом глобальних викликів, акцентуючи увагу на здатності української академічної спільноти до саморефлексії та інтеграції у світовий інтелектуальний простір через призму національного досвіду.

Внутрішня архітектоніка видання, що чітко поділена на фундаментальний теоретичний блок трансформації категорій та розгалужений блок прикладних case studies, дозволяє авторам максимально повно висвітлити магістральні тенденції дисципліни – від ретроспективного аналізу історії науки до візіонерських прогнозів у межах культурологічної футурології. Така структура забезпечує логічну цілісність монографії, де теоретичні розвідки знаходять своє підтвердження у конкретних аналітичних практиках, демонструючи життєздатність та адаптивність культурологічного інструментарію в умовах сучасних культурно-історичних зламів.

Безперечним позитивом рецензованої монографії є її виразна методологічна плюралістичність, що дозволяє авторам уникати однобічності у трактуванні складних соціокультурних явищ. Прагнення представити максимально широкий спектр точок зору на актуальні проблеми сучасності створює унікальний інтелектуальний простір, де читачеві надається можливість не лише споживати готові висновки, а самостійно оцінювати та зіставляти запропоновані концепції. Такий підхід стимулює критичне мислення та підкреслює відкритість культурологічного знання до діалогу, що є надзвичайно важливим для формування сучасної академічної етики в Україні.

Дане видання постає результативно плідною та синергійною співпрацею представників різних культурологічних шкіл, що дозволило комплексно проаналізувати культуру як динамічне дзеркало епохи. У центрі уваги дослідників опиняються процеси трансформації культурного ландшафту під потужним впливом технологічного прогресу та кардинальної зміни світоглядних засад, що відбуваються на зламі тисячоліть. Автори переконливо доводять, що

сучасна культура є не статичним об'єктом, а живим процесом, у якому традиційні форми переплітаються з інноваційними практиками, створюючи нові конфігурації смислів та ідентичностей.

Сучасні дослідники, чії ґрунтовні праці увійшли до цієї книги, безпосередньо стикаються з фундаментальним викликом визначення онтологічних основ буття в умовах дестабілізації звичних соціокультурних структур. Саме невичерпна здатність людини до культурної діяльності та продукування нових смислових полів формує підґрунтя для виникнення новітніх наукових напрямів, які прагнуть осягнути сутність людського існування в інформаційну добу. Монографія акцентує увагу на тому, що культура залишається головним простором самоздійснення особистості, де через творчість та інтелектуальний пошук долаються кризи та віднайдуться нові життєві орієнтири.

Фінальні акценти монографії фокусуються на особливостях формування нової української культурологічної думки першої чверті XXI століття, яка в умовах драматичних суспільних трансформацій бере на себе високу місію осмислення та відображення життєстійкості нації, зокрема через рефлексію над викликами російської військової агресії. Рецензована праця постає не лише сухим академічним звітом про виконану роботу, а перетворюється на стратегічний орієнтир для майбутніх наукових розвідок у сфері сучасної гуманітаристики, вказуючи на пріоритетність збереження культурного суверенітету. Таким чином, видання закладає міцний фундамент для подальшого поступу вітчизняної науки, інтегруючи національний досвід у глобальний контекст інтелектуального розвитку людства.

Автори монографії: Олена Гончарова, Євген Горб, Поліна Герчанівська, Наталія Жукова, Костянтин Кислюк, Олена Колесник, Анастасія Кравченко, Олександр Кравченко, Лідія Лимаренко, Юзеф Нікольченко, Ірина Петрова, Юлія Сабадаш, Ірина Сікорська, Ольга Смоліна, Світлана Холодинська, Ольга Хроненко, Степан Янковський.

Джерела фінансування. Автори заявляють про відсутність зовнішнього фінансування для проведення цього дослідження та підготовки рукопису до публікації.

Список використаних джерел

Сабадаш, Ю. (ред.) (2026) *Сучасна культурологія: доба культурно-історичних зламів*. Колективна монографія Ліра-К.

References

Sabadash, J. (ed.) (2026) *Contemporary Cultural studies: An Era of Cultural and Historical Ruptures*. Collective Monograph Lira-K.

Serhii VYTKALOV, DSc (Cultural Studies), Prof.

ORCID ID: 0000-0001-5345-1364

e-mail: sergiy_vsv@ukr.net

Rivne State Humanitarian University, Rivne, Ukraine

Volodymyr VYTKALOV PhD (Pedagogy), Prof.

ORCID ID: 0000-0003-0625-8822

e-mail: volodumur_vitkalov@gmail.com

Rivne State Humanitarian University, Rivne, Ukraine

BOOK REVIEW: CONTEMPORARY CULTURAL STUDIES: AN ERA OF CULTURAL AND HISTORICAL RUPTURES (SABADASH, J. (ED.), 2026)

The collective monograph "Contemporary Cultural Studies: An Era of Cultural and Historical Ruptures" offers a comprehensive and conceptually balanced study aimed at a systematic understanding of transformations in the humanities in the context of global socio-cultural shifts of the early 21st century. The publication synthesizes the results of multifaceted scholarly inquiries, representing the current state of cultural studies as an integrative field that responds to the challenges of digitalization, transformations of cultural memory, and the reinterpretation of identities. Particular attention is paid to the Ukrainian context, where the discipline emerges as an effective instrument for reflection on the processes of decolonization of knowledge, reevaluation of historical experience, and formation of new value orientations. The structure of the work logically combines fundamental theoretical and methodological explorations with analytical case studies, revealing not only the architectonics of contemporary cultural studies but also their applied potential in a rapidly changing environment.

The originality of the publication lies in its comprehensive presentation of cultural studies as an open system capable of integrating various research paradigms ranging from systems and structural-functional analysis to semiotic and interdisciplinary approaches. The authors demonstrate the ability to combine profound theoretical reflection with analysis of institutional practices, artistic processes, and innovative strategies for the preservation of cultural heritage. The practical significance of the monograph lies in the potential for broad application of its materials in higher education, particularly in the development of courses on the theory and history of culture, museum studies, media culture, and cultural policy. The work is intended for scholars, doctoral and master's students, and all humanities professionals who seek to grasp the logic of cultural transformations in an era of global historical ruptures, providing a reliable foundation for further academic dialogue.

Keywords: *cultural studies, contemporary cultural studies, humanities, historical heritage, cultural development.*